

Plán dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2014

V souladu se zákonem č. 151/2010 Sb. o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů a s usnesením vlády č. 366/2010 o koncepci zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017 se v následující kapitole předkládá plán **dvoustranné** (bilaterální) zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2014, a to zejména jejího projektového, resp. programového segmentu.

I. Dvoustranná rozvojová spolupráce

Zahraněční rozvojová spolupráce ČR (ZRS) vychází z **principů partnerství** (tedy je vedena poptávkou po pomoci ze strany příjemce, nikoliv pouze nabídkou poskytovatele), **efektivnosti a transparentnosti**. Jejím hlavním cílem je omezení chudoby a podpora ekonomického a sociálního rozvoje partnerských zemí. ZRS zároveň odráží zájmy a potřeby ČR a napomáhá intenzifikaci politických a hospodářských vztahů mezi partnerskými zeměmi a ČR. ZRS také přispívá k naplňování závazků vůči rozvojovým zemím, k nimž se ČR přihlásila prostřednictvím členství v mezinárodních organizacích a mnohostranných environmentálních smlouvách. **Celkový návrh objemu finančních prostředků z rozpočtu kapitol státního rozpočtu činí 827 166 tis. Kč**, tzn. je oproti objemu pro rok 2013 schválenému usnesením vlády č. 413/2013 navýšen o 20 mil. Kč. Toto navýšení odpovídá výši peněžního daru Afghánistánu na podporu afghánských rozvojových projektů, schváleného usnesením vlády ČR č. 683/2012.

V návaznosti na střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) na období 2014-2015, který společně s Plánem na rok 2013 byl rovněž projednán výše uvedeným usnesením vlády č. 413/2012, je navrhována na bilaterální projekty ZRS pro rok 2014 vč. programu stipendií pro studenty z rozvojových zemí na VVŠ v ČR (včetně související agendy) částka 704 166 tis. Kč. Dále je beze změny uvažováno s částkou 73 000 tis. Kč na humanitární pomoc a s částkou 50 000 tis. Kč na transformační spolupráci.

Základní rozdělení pro rok 2014 je následující:

Programové země	275 500 000 Kč
Projektové země	95 000 000 Kč
Ostatní země	20 000 000 Kč
Další rozvojové aktivity v gesci ČRA	95 866 000 Kč
Další rozvojové aktivity v gesci MZV	94 800 000 Kč
Mezisoučet	581 166 000 Kč
Program vládních stipendií:	
- MŠMT (zahraniční studenti přijatí ke studiu na veřejných VŠ v ČR včetně související agendy)	120 000 000 Kč
- MZdr. (zdravotní péče stipendistů)	3 000 000 Kč
Celkem prostředky na dvoustrannou ZRS (bez humanit. pomoci a transformační spolupráce)	704 166 000 Kč

V navrženém plánu geografických a sektorových priorit pro bilaterální projekty ZRS (v příloze č. 1), připraveném v souladu s Koncepcí zahraniční rozvojové spolupráce z roku 2010, jsou zohledněny dopady transformace systému ZRS ČR, která proběhla na základě usnesení vlády č. 1070 ze dne 19. září 2007. Jedná se především o završení postupného přesunu gescí nad bilaterálními projekty z jednotlivých resortů na Ministerstvo zahraničních věcí (MZV). V souladu s transformací systému ZRS ČR, jejímž cílem bylo odstranění roztržičnosti nejen institucionální, ale i nevyváženého zacílení jednotlivých projektů, ať už teritoriálně nebo sektorově, jsou od roku 2013 již veškeré prostředky na rozvojové projekty alokovány do rozpočtové kapitoly MZV.

Trvalou výjimkou dle zmíněného usnesení vlády zůstávají v roce 2014 pouze stipendia pro studenty z rozvojových zemí (v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) včetně zdravotní péče o vládní stipendisty (v gesci Ministerstva zdravotnictví).

1. Rozvojové projekty

Společně s institucionální transformací systému ZRS je významným mezníkem pro zvyšování efektivnosti rozvojové spolupráce přijetí a realizace Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010-2017 (usnesení vlády č. 366 z 24. května 2010). Koncepce upravila teritoriální priority s tím, že v období 2010-2017 rozvojová spolupráce směřuje především do pěti prioritních zemí s programem spolupráce (tzv. **programových zemí** - Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko). Rozvojová spolupráce probíhá také v zemích, ve kterých jsou ve střednědobém horizontu z určitých důvodů potřebné a žádoucí rozsáhlejší rozvojové aktivity ČR (tzv. **projektových zemích** - Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území, Srbsko).

Zcela specifickou skupinu tvoří bývalé prioritní země, ve kterých pokračuje spolupráce v jiném rozsahu a zaměření než v předchozím programovém období, neboť ČR jako zodpovědný donor musí podniknout potřebné kroky k zajištění udržitelnosti probíhajících i končících projektů (Angola, kde již byly veškeré projekty ZRS ČR ukončeny; dále Jemen, Vietnam, Zambie). Tyto projekty by měly být ukončeny před rokem 2015.

Teritoriální priority Koncepce ZRS proto tvoří hlavní kritéria pro výši objemu alokovaných finančních prostředků, která respektuje návrh Plánu ZRS na rok 2014 včetně střednědobého výhledu na roky 2015 a 2016. Návrh rovněž reaguje na výsledky programovacích, monitorovacích a evaluačních misí a na aktualizované pečlivé zhodnocení potřeb, efektivnosti, udržitelnosti a přínosů pro přijímací země. Zároveň navržené objemy dle sektorů a zemí odrážejí víceleté aktivity, které byly v jednotlivých prioritních zemích zahájeny v loňském či letošním roce.

Celkově je na realizaci projektů v prioritních zemích v gesci ČRA vyčleněna částka **390 500 tis. Kč**. Alokace finančních prostředků v teritoriálním členění podle jednotlivých sektorů uvádí příloha č.1. Tabulky uvádějí rovněž celkové přehledy podle sektorů a podle kategorie zemí (programové, projektové a ostatní země).

Návrh plánu na rok 2014 včetně střednědobého výhledu na roky 2015 a 2016 v maximální míře respektuje **5 sektorových priorit**, které definovala Koncepce ZRS – životní prostředí, sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb), podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace, ekonomický rozvoj (včetně energetiky) a zemědělství. Tyto priority jsou v příloze č.1 kategorizovány v souladu s metodikou OECD – DAC (Development Assistance Committee). Zároveň se v plánu odráží snaha snížit počet sektorů v jednotlivých prioritních zemích.

Sektorové rozdělení návrhu alokace finančních prostředků na dvoustrannou rozvojovou spolupráci na rok 2014 je následující (podrobněji uvedeno v Příloze č. 1):

Sektor vzdělávání	35 000 000 Kč
Sektor zdravotnictví	39 000 000 Kč
Sektor zásobování vodou a sanitace	109 500 000 Kč
Sektor státní správy a občanské společnosti	25 000 000 Kč
Sektor ostatní sociální infrastruktury a služeb	35 000 000 Kč
Sektor výroby a dodávky energie	52 500 000 Kč
Sektor obchodu a dalších služeb	14 000 000 Kč
Sektor zemědělství, lesnictví a rybolovu	66 500 000 Kč
Sektor průmyslu, těžby surovin a stavebnictví	4 000 000 Kč
Sektor obecné ochrany životního prostředí	6 000 000 Kč
Sektor prevence katastrof a připravenosti	4 000 000 Kč
Celkem sektory rozvojové spolupráce	390 500 000 Kč

V návaznosti na mezinárodní závazky ČR vyplývající z Kodaňské dohody (uzavřené v roce 2009 na 15. zasedání Konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu) je v rámci bilaterální ZRS věnována zvýšená pozornost rovněž přípravě a realizaci **rozvojových projektů na ochranu klimatu**, které bude moci ČR uvést pro potřeby výkaznictví jako plnění svých mezinárodních závazků. Projekty na ochranu klimatu jsou realizovány v rámci sektorů zásobování vodou a sanitace, výroby a dodávky energie, zemědělství, lesnictví a rybolovu a obecné ochrany životního prostředí.

Odpovídající pozornost bude věnována závazkům ČR vyplývajícím z mnohostranných environmentálních smluv, jako je např. závazek smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti přijatý na 11. zasedání konference smluvních stran v říjnu 2012 k naplňování Strategie mobilizace finančních zdrojů pro dosažení cílů Strategického plánu Úmluvy na léta 2011-2020 „zdvojnásobit souhrnné, s biodiverzitou spojené mezinárodní finanční toky do rozvojových zemí, zvláště pak do nejméně rozvinutých států, malých ostrovních států a států s transformující se ekonomikou, a to do roku 2015, přičemž tato výše financování by měla být zachována do roku 2020“. V této souvislosti bude nutné v rámci ZRS více podporovat projekty spadající pod prioritní oblast Koncepce ZRS - životní prostředí se vztahem k ochraně biologické rozmanitosti.

2. Další projektové aktivity

V roce 2014 budou také pokračovat **dotační programy**. Jedná se především o podporu globálního rozvojového vzdělávání a osvěty (15 mil. Kč), posilování kapacit a partnerství nestátních neziskových organizací (3 mil. Kč), posilování kapacit platforem nestátních subjektů pro rozvojovou spolupráci (1,5 mil. Kč), vysílání českých učitelů do rozvojových zemí (6,5 mil. Kč) a o program pro spolufinancování rozvojových aktivit krajů a obcí v programových zemích ZRS ČR (1 mil. Kč). Kromě toho budou alokovány finanční prostředky na podporu trojstranných projektů českých subjektů (34 mil. Kč), které generují zejména z prostředků EU mnohonásobně vyšší objemy. Celkem bude na výše uvedené aktivity v gesci ČRA vyčleněno **61 mil. Kč**.

Za účelem posílení **předávání transformačních zkušeností české státní správy** do rozvojových zemí budou obdobně jako v roce 2013 v rozpočtu MZV alokovány prostředky na realizaci projektů „Transformační finanční a ekonomické spolupráce“, „Aid for Trade“ a bezpečnostní rozvojové spolupráce ve spolupráci s MF, MPO a MV. Pro rok 2014 se navrhuje

financování těchto projektů ve výši 3 mil. Kč na projekty v gesci MF, 3 mil. Kč v gesci MV a 6 mil. Kč v gesci MPO, celkem **12 mil. Kč**.

Vzhledem k velmi dobrým zkušenostem budou v roce 2014 opětovně vyčleněny prostředky také na **malé rozvojové projekty** v gesci MZV. Tyto projekty by měly doplňovat velké projekty ZRS v programových a projektových zemích, či případně směřovat do zemí, v nichž česká ZRS neprobíhá¹. Prostředky na malé rozvojové projekty budou operativně použity na menší aktivity rozvojové spolupráce v dané zemi, tj. na projekty řízené přímo jednotlivými zastupitelskými úřady ČR, které budou identifikovány na základě zájmu partnerských institucí. Na tuto aktivitu bude celkem rozpočtováno **29 mil. Kč**.

Pro zvýšení efektivnosti komerční návaznosti projektů ZRS ČR bude druhým rokem pokračovat realizace **programu rozvojově-ekonomického partnerství** (v gesci MZV). Jedná se o projekty, jejichž hlavním cílem je podpora dlouhodobých partnerství mezi obchodními subjekty z donorské země s partnery v cílové rozvojové zemi, přičemž je kladen důraz na rozvojový přínos. Tento program, který se osvědčil u řady zkušených donorů, umožní místním firmám v rozvojových zemích získávat vyspělé technologie a know-how ze země donora a zároveň usnadní firmám z donorské země přístup na nové trhy, k novým výrobkům a výrobním příležitostem. Jeho smyslem je napomoci ekonomickému rozvoji soukromého sektoru v přijímajících zemích, a tím přispět k odstraňování chudoby. Alokovaná částka pro rok 2014 činí **3 mil. Kč**.

Zapojení soukromého sektoru do rozvojové spolupráce bude posíleno rovněž vyčleněním rozpočtem na přípravu **studií proveditelnosti** („feasibility studies“), analýz zainteresovaných subjektů a zhodnocení aktuální situace v relevantních sektorech a teritoriích. Výstupy těchto studií a analýz mohou sloužit nejenom jako podklady pro přípravu realizace následných rozvojových projektů, ale také jako nezbytný podklad pro jiné formy financování následných relevantních aktivit. Může se jednat o využití zvýhodněných úvěrů (Česká exportní banka), vstup pro možnost financování jinými bilaterálními nebo multilaterálními institucemi, využití analýz a podkladů pro další kroky v rámci ekonomického rozvoje a komerční návaznosti, například v rámci Programu rozvojově-ekonomického partnerství. Na studie proveditelnosti budou pro rok 2014 vyčleněny **2 mil. Kč**.

Součástí plánu jsou i další nástroje napomáhající většímu **zapojení českých subjektů do projektů mezinárodních organizací**, a to cestou spolufinancování projektů mezinárodních organizací (zejména programů OSN) za využití expertízy českých subjektů. Jedná se například o některé organizace v systému Organizace spojených národů (OSN) – UNDP, UNV, UNFPA, UNICEF, WFP, FAO, UNEP, UNIDO, ITU apod. Příspěvky na aktivity uvedených organizací realizované českými subjekty umožňují nabývání zkušeností českých subjektů v multilaterálním prostředí a následně zlepšují úspěšnost ČR při získávání zakázek či projektů financovaných z rozpočtů těchto organizací. MZV rovněž přispívá na zajištění provozu Národního kontaktního místa pro spolupráci s Programem pro dobrovolníky OSN (UNV) v Praze a ve spolupráci s tímto programem spolufinancuje vysílání českých občanů do kanceláří programů či fondů OSN v rozvojových zemích. Uvedené aktivity budou probíhat v souladu se Strategií mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013 – 2017, kterou vláda ČR schválila usnesením č. 90 dne 6. února 2013. Celková částka vyčleněná na tyto aktivity v roce 2014 činí **19,8 mil. Kč**.

Dále bude v roce 2014 pilotně zavedena podpora pro zvýšení účasti českých subjektů v evropských finančních rozvojových nástrojích a EDF, a to ve výši **1 mil. Kč**.

¹ Maximální rozpočet na malý lokální rozvojový projekt činí zpravidla 0,5 mil. Kč.

3. Administrativní zajištění a kontrola ZRS

Na výdaje na platy pracovníků ČRA, ostatní platby za provedenou práci a pojistné se navrhuje částka **7 597 tis. Kč** při celkovém počtu 19 pracovníků (z toho platy zaměstnanců ČRA: 5 449 tis. Kč, ostatní osobní výdaje: 180 tis. Kč, povinné pojistné placené zaměstnavatelem: 1 914 tis. Kč, Fond kulturních a sociálních potřeb 54 tis. Kč).

Na zajištění provozních nákladů ČRA v Praze bude v roce 2014 vyčleněno **12 269 tis. Kč** (např. provoz kanceláří, technické a programové vybavení, cestovné, právní služby, služby pošt a komunikací a peněžních ústavů, výdaje související s aktivitami v rámci projektového cyklu, apod.) a **5 mil. Kč** na činnosti spojené s projektovým řízením, monitoringem, kontrolou a prezentací ZRS. Na další náklady spojené se zlepšením řízení a kontroly rozvojových projektů na zastupitelských úřadech v prioritních zemích je alokováno **7 mil. Kč**. Celková částka vyčleněná na provozní náklady ČRA dosáhne **31,8 mil. Kč**, tedy 6,5 % z celkového objemu prostředků v gesci ČRA.

Nedílnou součástí dobré praxe při realizaci ZRS vyspělými dárcovskými zeměmi, mezi něž se ČR snaží zařadit, jsou **evaluace rozvojových projektů a programů**. Cílem evaluací je vyhodnotit prostřednictvím kvalifikovaných nezávislých hodnotitelů relevanci ukončených projektů a programů ZRS z hlediska rozvojových potřeb partnerské země, dopady konkrétních rozvojových aktivit na cílové skupiny, efektivitu realizace projektů i udržitelnost pozitivních přínosů po jejich ukončení. Závěry a doporučení z externích evaluací napomáhají kvalitnímu zacílení dalších rozvojových aktivit dárcovské země. Realizace evaluací je tedy důležitá jak z hlediska kvality ZRS ČR, tak v kontextu snahy o navyšování prostředků na oficiální rozvojovou pomoc (ODA) i potřeby prezentovat a obhajovat ZRS mj. vůči české veřejnosti. Za evaluace je v rámci projektového cyklu odpovědné primárně MZV. Na externí evaluace a kontrolu ZRS budou alokovány **4 mil. Kč**. Počet jednotlivých evaluací bude stanoven po konzultaci v rámci Rady ZRS na počátku roku 2014. MZV bude mít nadále v gesci Informační a osvětový program o ZRS ČR, na který je alokována částka **1 mil. Kč**.

MZV ČR si je vědomo, že transparentnost je důležitým základem partnerství. Průběžné podrobné informování o rozvojových aktivitách a financování přispívá k účelnému hospodaření s rozvojovými prostředky a je rovněž velmi důležité pro získávání a udržení podpory veřejnosti v dárcovských zemích. Česká republika od roku 2012 (údaje za rok 2011) vykazuje všechny relevantní rozvojové aktivity dle metodiky OECD/DAC ve formátu CRS++ (nová verze Creditor Reporting System), což je jednou z podmínek připravovaného vstupu ČR do DACu. Shromažďování, třídění a zpracování informací je doposud prováděno manuálně a nárazově, což je časově náročné a vytváří prostor pro pochybení. Jedním z klíčových předpokladů zajištění transparentnosti a efektivnosti rozvojové spolupráce je existence **jednotné databáze**, do níž by příslušné instituce (MZV, ČRA, MF a ostatní členové Rady pro ZRS) mohly průběžně vkládat veškeré informace o svých rozvojových aktivitách. V roce 2014 bude na přípravu a spuštění takové databáze vyčleněno **2 mil. Kč**.

4. Program vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí na veřejných vysokých školách v ČR včetně související agendy

Trvalou výjimkou z transformace ZRS jsou stipendia (v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) včetně zdravotní péče o vládní stipendisty (v gesci Ministerstva zdravotnictví) – viz bod 2. Příprava programu vládních stipendií pro akademický rok

2014/2015 bude opět probíhat v souladu se Strategií programu vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí na období 2013-2018, která byla schválena usnesením vlády č. 301/2012.

Dle uvedené strategie se předpokládá zřízení nejméně 130 nových stipendijních míst ročně ke studiu na vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí v letech 2013 až 2018, počínaje akademickým rokem 2013/2014 s tím, že pro účel zabezpečení studia vládních stipendistů na veřejných vysokých školách v ČR včetně související agendy a jiných výdajů (např. náklady na testování uchazečů) bude každoročně vyčleněna částka **120 mil. Kč** (v kapitole Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) a částka **3 mil. Kč** na zdravotní péči (v kapitole Ministerstva zdravotnictví) z prostředků zahraniční rozvojové spolupráce.

II. Transformační spolupráce

Program transformační spolupráce doplňuje systém zahraniční rozvojové spolupráce České republiky od roku 2005. Transformační spolupráce se soustřeďuje na podporu ochrany lidských práv, na vytváření a posilování demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti a zásad řádné správy veřejných záležitostí („*good governance*“). Realizuje se zejména prostřednictvím projektů zaměřených na vzdělávání, šíření informací, názorů a zkušeností s nenásilným odporem proti totalitnímu systému a procesem společenské transformace, který v ČR proběhnul v 90. letech minulého století. Charakterizuje ji rovněž systematická kooperace se skupinami občanské společnosti a nevládními organizacemi, přičemž kontakt se státními orgány v přijímající zemi může být záměrně vyloučen.

Zeměmi přednostního zájmu transformační spolupráce jsou: Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Irák, Kosovo, Kuba, Moldavsko, Barma/Myanmar, Srbsko a Ukrajina, v souvislosti s aktuálním vývojem v oblasti Blízkého východu a severní Afriky byl v letech 2012 a 2013 mezi prioritní země dočasně zařazen i Egypt. O trvalém zařazení Egypta mezi prioritní země, případně i na úkor některé ze stávajících, se povede v roce 2013 debata. Gestorem je MZV. Na aktivity v této oblasti bude vyčleněno v roce 2014 **celkem 50 mil. Kč**.

III. Humanitární pomoc

Hlavním cílem humanitární pomoci je zamezovat ztrátám na životech a zmírňovat utrpení obyvatelstva zasaženého přírodní či lidmi způsobenou katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem. Dále jde též o pomoc zemím a regionům, které se nacházejí v komplexní a dlouhodobé humanitární krizi. V posledních letech humanitární pomoc také významně přispívá k prevenci mimořádných událostí a předcházení jejich následkům. Zároveň se posiluje návaznost a synergie mezi humanitárními a rozvojovými aktivitami. Humanitární pomoc se poskytuje s ohledem na potřebnost a bez diskriminace některé ze skupin postižených lidí, nezávisle na politických, ekonomických, vojenských nebo jiných cílech dárce. Rovněž musí být respektováno mezinárodní humanitární právo, uprchlické právo a lidská práva obecně.

Pro rok 2014 se navrhuje ze státního rozpočtu vyčlenit na humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí finanční prostředky ve stejné výši jako v letošním roce, **tj. 73 mil. Kč**. Použití těchto prostředků se bude řídit základními mezinárodními principy dobrého humanitárního dárcovství, k nimž se Česká republika přihlásila a jež zahrnují princip lidskosti, nestrannosti, neutrality a nezávislosti.